

POKROK ZÁPADU

PUBLISHED WEEKLY

Published by Pokrok Publishing Co.
1809-1811 Howard St. — Tel. 2913.

Subscription by mail. — \$1.00 per year

Vydává: Vydavatelská Spol. Pokroku
VÁC. BUREŠ, ředitel.
309 1311 Howard st. — Telefon 2913.

Předplatné - \$1.00 na rok.
Do Čech \$2.00 na rok.

Adresujte Jednošuce

POKROK ZÁPADU
Omaha, Neb.

Omaha, Neb., 25 července 1906

PAMÁTCE HAVLÍČKOVĚ.

Ku dni 29. července 1870 napsal
prof. Ladimír Klácel.

Slavme Havla Borovského
jenž se pravé strany tknul,
v lůnu národa českého
pravomělný rouch pohmul.
Ohrožené jeho péro,
blýskalo co rakův meč;
ha! jak klamá tisíce
roubila ta slavná seč.

V škůleč svědomí on hřimal;
hřimal v Čechův svědomí,
mnohý tenkrát ještě klímal,
neb krčil se v soukromí.
Z jeho listů jak z Blaniku
zazníval kouzelný hlas,
ozvěna v prsou mladíků
hlásala: již čas, již čas!
Ale renegát svobody,
pokrytí náhonci Baeh,
národů nepřítel shody,
Aman, Jidáš, vlasti vrah.
Ukradl Havla zákeřnický,
ku Alpům ho přikoval,
zmařeného mučednický
pochovatí Čechům dal.

Pochoval ho národ český,
na hřbitov dal těla prach,
vital radostně ty stovky
národního práva vrah.
Ale v milionech umů
Havlův duch se rozjísklil,
bujní na domnělém rumu
oseť, jež Havel sil.

Báseň tuto napsal novinářský
spolupracovník Havlíčkův Klácel,
při příležitosti Havlíčkovy osla-
vy v roce 1870 v Iowa City, Ia.
Paní Milostina Burešová, jež nám
tuto báseň laskavě zapůjčila, sdě-
lila s námi zajímavé podrobnosti
o poměru prof. Klácela k Havlí-
čkově, jak o něm sám Klácel vy-
právěl. Havlíčka vážil si Klácel
velice a často na něho vzpomínal.
Několikrát prohlásil, že Havlíček
byl muž dokonalý, velký a vzácný.
Havlíčkovým spolupracovníkem se
stal v roce 1846; tehdy Havlíček
stal se právě redaktorem "Praž-
ských Novin", jež v krátké na to
velice povzněl a učinil je časopi-
sem cenným a prospěšným. —
Před 36 roky v Iowa City byla
uspořádána jedna z nejprvnějších
Havlíčkových tryzen v Americe.
Jak s námi paní Burešová sdělila,
byla to slavnost opravdu krásná
a zdařilá a účastnili se jí mnoho
osob i z dalekého okolí. Při této
příležitosti pí. Burešová zapěla vý-
še otištěnou píseň, již prof. L. Klá-
cel zvlášť pro ni napsal. Tutož
chtěla po 36 letech pí. Burešová
přednésti i při oslavě Havlíčkovy
památky v Omaze.

Naše přesvědčení jest, že svo-
boda bez vzdělanosti jest nemožná
a proto bude naše ouhlavní péče,
rozšiřovati podle sil svých vzdě-
láni. Jen vzdělaní národové mohou
býti opravdově svobodní, a proto
musí opravdový přítel svobody k
tomu pracovati, aby vzdělání ne-
jen jako posud bylo omezeno na
některé stavy, nýbrž aby pozne-
náhu celý lid se vzdělal a poučil.
Lehko jest lid, zvláště nevzdělaný,
drážditi, těžko vzdělati; a proto
my, zanechávajíc nepotřebné

dráždění těm, kteří v tom svou
svobodomyšlnost vyhledávají, bu-
deme si raději hleděti poučo-
vání a vzdělání. K. Havlíček.

KAREL HAVLÍČEK BOROVSÝ

řeč, již při oslavě památky Havlíčkovy
v South Omaze uspořádané Klubem
Komenský, přednesl redaktor Otakar
Charvat.

Draží přátelé! Vzácného a čes-
ného úkolu dostalo se mi dnes,
abych totiž promluvil o muži, ja-
kých bylo málo, o muži, jenž celý
svůj život věnoval myšlence vzne-
šené: pro vlast a národ, pro svo-
bodu a volnost pracovat do unave-
ní, bojovat neohroženě a trpět
vpravdě zmužile.

Ano, draží přátelé, takové heslo
bylo našeho nezapomenutelného
Karla Havlíčka Borovského, je-
hož vznešené památce jsme dnešní
večer zasvětili. Kráčeje za tímto
svými ideály, neohroženě bojuje
pro pravdu, svobodnou myšlenku
a volnost přesvědčení a vytrvale
zápase za tyto statky člověku nej-
dražší, Karel Havlíček Borovský
sama sebe nikdy nešetřil. Jedi-
ným jeho cílem bylo prospěti to-
mu lidu, z něhož vzešel a jež tak
vše miloval i vybudovati mu
čestné místo mezi národy ostatní-
mi. Tento úkol vytknul si již zá-
hy v mládí a úkol ten byl mu tak
vznešeným, že položiti život zaň
a věnovati mu své já do posledního
vzdechu — nezdálo se našemu Hav-
líčkovi žádnou obětí. Mužem ve-
lice vzácným byl náš Havlíček,
mužem velkým a dokonalým, bo-
jovníkem poctivým a vytrvalým,
harcovníkem neustupným a ne-
ohroženým, hlasatelem pravd ne-
unavným.

Prodehnut jedinou vznešenou
myšlenkou, zasvětil Havlíček sebe
i celý svůj život práci pro národ
svůj a svobodu všeho lidstva a k
ešl svému bral se krokem rázným,
neohlížeje se na nikoho a nepřá-
tel svých snah nikdy nešetřil.

Jeho přesvědčení, jež si za cenu
mnohých trpkých zkušeností zís-
kal a jež utvářelo se několik
let, to bylo mu jediným vodítkem.
Nemiloval sobeckosti a chvástání
o vlastenečství, za kterým nenásle-
dovaly skutky, bylo mu nejdopor-
nějším. Nepodléhal nikdy a v
žádném případě osobním chout-
kám a v největším opovrzení měl
etižádost, onu hnusnou vlastnost,
jež s tím svým nepročištěným vlas-
tenečstvím chodí na krám, hotova
prodati ho za úsměv anebo i za
mrzký peníz. Podobné lidi, jejichž
snahy se nesly pouze za etižádo-
stí, měl Havlíček v opovrzení nej-
větším.

Havlíčková povaha a charakter
je druhu tak vzácného, že zasluhu-
je se v míře největší, aby každý
upřímný Čech, jenž jazyk svůj,
národ a svobodu miluje, vždy s
vděkným obdivem a úctou hle-
děl na muže, jenž svým životem
dal nám nejzářnější příklad, jak
své vlastenečství máme v životě
národním uskutečňovati.

Karel Havlíček mnoho přetrpěl.
Dlouhá řada přetřpkých zkušenos-
tí a bolestných zklamání táhne se
jako červená nit celým životem. A
přece všechna tato protiventství
nedovedla zvrátiti jeho přesvěd-
čení, neoblomila pevnou jeho vůli
ani neodvrátila jej cesty vytknuté.
Havlíček nebyl bojovníkem pro-
spěchářským, jež si někdo najal.
Nikoliv, Havlíček bojoval proto,
že mu srdce tak vešlo a nadšená
láska vlastenecká kázala. Přehlí-
žime-li ty nekonečné řady utrpení
našeho národa, jeho dějiny o zá-
pase za svobodu, uznati musíme,
že povahy rázu Havlíčkova jsou
vzácné. A jest taktéž známo, že
za života je jim nutno přetřpěti
mnohá protiventství od krajanů
vlastních. Zaslouženého ocenění
dostává se jim teprve tehdy, když

už pozdě bývá, kdy obyčejně těla
jejich dávno tli pod drnem. To je
udělem všech lidí poctivých jimž
vlastní přesvědčení a cíl vytknutý
je milejší než přízeň nebo úsměv
různých lidí. Havlíček bral se ku
předu vždy krokem přímým, ne-
vyhovuje choutkám lidu i vždy
přísně káráje chyby, lpěje na
našem národním životě a pro tuto
vzácnou vlastnost vážíme si Havlí-
čka nejvíce.

Karel Havlíček narodil se 31.
října 1821 v Borové u Ném. Bro-
du. Otec jeho byl kupec a tu
zeela přirozeně nemohl při svém
zaměstnání věnovati se výchově
svého syna jak by si sám přál. Ale
našel mu za sebe dobrého zástupce
v osobě borovského faráře Jana
Brůzka, který první počal v Hav-
líčkovi buditi touhu po vzdělání a
touhu platně prospěti svému ná-
rodu. Havlíček byl již v mládí
duše vřímavá, každému dobrému
a upřímnému slovu přístupná. Tím
se také stalo, že určen byl k stu-
diím. Již koncem září 1830, po-
slali Havlíčka na německou ško-
lu jihlavskou. Zeela přirozeně ne-
měla škola německá na mladou a
rozvíjející se duši Havlíčkovu žá-
dného vlivu, vyjímaje toho, že pře-
dobře poznal, jak zhoubně působí

Duše Havlíčkova, živená tou-
hou rozletět se, mnoho vykonat a
mnohým prospěti, tohoto seminár-
ského sešněrování nesnesla. Hav-
líček počal zeela klidně pronášeti
své náhledy a tím se stalo, že 7.
září 1841 byl vyloučen z ústavu.
Po té minil se oddati profesuře,
ale i té myšlenky později se vzdal.

Ve dvou následujících letech
shledáváme, že Havlíček pilně
studuje slovanské jazyky a koná
jiná studia, aby mohl se věnovati
povolání spisovatelskému. V roce
1842 cestoval po Slovensku a do-
stal se i do Polska; na své cestě
pilně všiml si lidí, dobře věda, že
později bude moci užiti těchto
svých zkušeností při svém novi-
nářském a spisovatelském povola-
ní. V roce následujícím dostal
se do Ruska, kdež podařilo se mu
získati pomocí P. Šafaříka místo
vychovatelské u moskevského pro-
fesoru Ševyrova. Cestování slo-
vanským světem a zejména mo-
skevským jeho pobyt mocně půso-
bily na Karla Havlíčka. Nelíbil
se mu ruský despotismus i shnilé
poměry mezi vyššími kruhy, ale
za to přilnul k nadanému, dobré-
mu ruskému lidu nevšední láskou
a sliboval mu dobrou budoucnost.
V Moskvě setkal se s předními bo-

Mladý a nadšený vrhl se v zápas
se všemi strastmi a nepříjemnos-
mi života novinářského.

Začal poukazovati, že noviny ne-
mají býti k pouhému oznamování
běžných zpráv, ale že mají též při-
nášeti články poučné, lid vzdě-
lavčí a mysl poznávací. On učinil
v té věci první krok a setkal
se se zdarem, ačkoliv v tehdejší
době musel zápasiti a rváti se o
každou svobodomyšlnější myšlen-
ku s nenasytným a stále hladovým
dvojhlavým orlem rakouským,
jenž stále pronásledoval každý svo-
bodnější rozlet Havlíčkova deha.
Ale zápal pro svobodu v něm uha-
siti nedovedl. Naopak, volání po
svobodě a volnosti tím častěji se
ozývalo, čím zpátečnější a mi-
zernější byly snahy vlády vídeň-
ské.

V Rakousku to tehdy kvasilo a
dýmalo. Vypukly občanské nepo-
koje a národ šel na barikády, aby
svou krví vykoupil si spravedlivě
požadovanou svobodu. Koncem
15. března 1848 došlo k částečné-
mu ukojení myslí všech národů
slíbením konstituce a částečné
svobody tisku. V téže době vzdal
se Havlíček redakce "Pražských
Novin", ježto noviny tyto staly se
výhradně vládními.

Ale už začátkem r. 1848 počal
vydávati "Národní Noviny", časopis
na nějž s pýchou a radostí
ještě dnes vzpomínáme, časopis,
který nás učil, jakými vlastně no-
viny býti mají. Havlíček napjal
své síly a taktéž černožluté vládě
věnoval náležitou pozornost. Ze-
leznou důsledností, jasností a pří-
mostí svých náhledů, Havlíček zís-
kal si přízeň všech upřímných Če-
chů tou měrou, že v době dosti
krátké stal se miláčkem svých čte-
nářů. V téže době zvolen byl po-
slancem do říšského sněmu a sice
— v šesti okresech najednou. Hav-
líček ponechal si mandát pouze za
Humpolecko. Súčastnil se činně
několika jednání, ale když viděl,
že tím trpí jeho "Národní Noviny",
zřekl se mandátu a věnoval se
úplně povolání žurnalistickému.
Počal ku svým novinám přidávati
humoristickou a satyriickou přílo-
hu "Šotek", v níž břitkými vtipy
a ostrými šlehy tepal vládu, úřed-
nictvo ale i našince mnohé, jejichž
četné chyby chtěl tímto způso-
bem napravit. Jeho přímost a
zvláště kritika tehdejší státní ústa-
vy nelíbila se vládě i pohnala jej
v dubnu 1849 před pražskou poro-
tu, kteráž však uznala jej nevin-
ným. Několikrát chtěla si vláda
Havlíčka zakoupiti, za časopis ve-
líké sumy mu nabízel, leč Havlí-
ček zářdecem nikdy se nestal a
všechny ty lákavé nabídky statečně
odmítal. Když nemohla vláda
s Havlíčkem nic po dobrém svěsti,
pustila na něho hrůzu. Národní
Noviny byly zastaveny, ale Havlí-
ček za krátký čas přece jenom
vymohl si povolení k dalšímu vy-
dávání. Tím, že Havlíček tak sta-
tečně odmítal návrhy vlády,
vzrostl velice v očích svých ro-
dáků.

Přislibujte si mně,
vyhraňte si mně,
poroučejte si mně:
přece zářdecem nebudu!
Moje barva: červená a bílá.
Moje heslo: poctivost a síla.
Varto, Němci, já jsem Čech,
hr, já jsem Čech.

Tato slova, jež byla Havlíčko-
vou odpovědí na všechny ty vládní
sliby, záhy stala se populárními po
celém českém národě.

Dne 18. ledna 1850 byly Národ-
ní Noviny zastaveny podruhé a
tím zanikly docela. Ale Havlíček
mlčeti nedovedl. Již v roce 1850
ozýval se znovu svým "Slovanem",
který počal vydávati v Kutné Ho-
ře. Jest zeela přirozeno, že nepři-
zeň vlády nezměnila ani v nejmen-
ším Havlíčkovo přesvědčení a že
tento nepopustil rakouské vládě
ani o chlup. A tím se také stalo,

KAREL HAVLÍČEK BOROVSÝ
1856—1906.

na dítě duševní vychování v ja-
zyku, jemuž nerozumí. Na doby
ty Havlíček často a trpce vzpomí-
ná a zejména odsuzuje ostře jed-
nání tehdejšího řiditele oné školy
Ollera, který prý často ze všech
Čechů šasky si tropil.

V Jihlavě nepobyl déle jednoho
roku. Již v roce 1831 vstoupil do
škol latinských v Německém Bro-
dě, kde teprve popřáno bylo Hav-
líčkovi, aby duše jeho jak náleží
vyvíjeti se mohla. "Dostal svůj
směr a tušení jakési síly v sobě,"
poznamenává o něm kterýsi jeho
životopisec, "tu rozžata v něm
svíce, která více neuhaslá." Po
odbytí škol těch, poslán byl do
pražského semináře, aby se tu
věnoval přípravám ku stavu kněž-
skému.

Havlíček, jak sám o tom psal,
chtěl býti knězem ve vši opravdo-
vosti, poněvadž řádný kněz může
mnoho pro národ svůj vykonat.

Avšak během jednorocního po-
bytu v semináři přišel k jinému
náhledu. Když na mnohých stra-
nách viděl pokrytectví a neupří-
mnost, schladl ve svém zápalu, k čo-
muž také valně přispělo nepřá-
telské vystupování řiditele téhož
semináře, jenž Havlíčka pro jeho
vlastenecké a probudilé smýšlení
pronásledoval.

jovníky za myšlenku všeslovans-
skou a navázal s nimi styky přá-
telské.

V roce 1844 vrátil se do vlasti,
kdež čekala jej truchlivá zpráva
o úmrtí otcově. Ačkoliv zpráva
ta neblaze na Havlíčka působila,
přece shledáváme, že celý rok ná-
sledující věnoval se drobné práci
národní a připravám k činnosti
žurnalistické.

Na jaře roku 1845 odebral se do
Prahy, kde počal svými literární-
mi pracemi vzbuzovati pozornost.
V "Časopise českého musea" a
ve "Věce" počaly se časem obje-
vovati cenné příspěvky, jež bu-
dily nevšední zájem v českém čte-
nářstvu.

V letech od 1846 do 1848 půso-
bil činně v redakci "Pražských
Novin", které tehdy vydával praž-
ský knihtiskař Medauer. Tu te-
prve ukázal Havlíček svůj vzácný
talent, poctivou svou duši a ne-
zúštnou snahu prospěti utlačova-
nému svému národu. Ačkoliv v
novinách těchto nemohl mlu-
viti od srdce, přece shledává-
me se tu časem s výkřikem po vo-
lnosti a vášnivým voláním po obro-
zení českých duší. Až do té doby
byla žurnalistika silně zanedbá-
vána. Havlíček přišel a ihned sna-
žil se ve věci té zjednati nápravu.